

5. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

Шиян Н.И. Профильное обучение в общеобразовательной школе сельской местности: проблемы и перспективы

В статье раскрыта специфика рынка труда в сельской местности, особенности сельской школы, положительные и отрицательные стороны низкой наполняемости классов и пути решения проблемы обеспечения профильного обучения в сельской школе.

Shyian N. Professional education in the secondary countryside school problems and perspectives

In the article the specific of labour-market is exposed in rural locality, feature of rural school, positive and negative sides of low filled of classes and ways of decision of problem of providing of the type teaching at rural school.

УДК 378.14

Якименко С.І.

Миколаївський державний університет
імені В.О. Сухомлинського

АВТОРСЬКА ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЗОШ І СТ. ЯК СКЛАДОВА ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ

Стаття присвячена проблемам інновацій в освіті, автор представляє результати дослідження по впровадженню інтегрованої особистісно-орієнтованої технології на Миколаївщині.

Актуальність дослідження зумовлюється концептуальними положеннями та державними вимогами реформування освіти в Україні спрямованими на становлення особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань, наукового світогляду, про що зазначається в Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, законі України «Про освіту», законі «Про дошкільну освіту», в «Базовому компоненті дошкільної освіти», в Державному стандарті початкової освіти [1]. Вона також зумовлена практичною потребою—формування світогляду дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Підвищення ефективності навчально-виховного процесу на засадах гуманістичної педагогіки набуває особливого значення для початкової школи, де закладаються основи світогляду дитини.

Проблема формування світогляду особистості вивчалася в різних аспектах: філософському Р.Арцешевський, В.Буянов, В.Шинкарук психологічному Л.Божович, І.Бех, Н.Менчинська, Т.Мухіна, Л.Виготський [2,3,4].

У низці праць Д.Ельконіна, Р.Жуковської, О.Запорожця, Н.Кудикіної наголошується на розробці таких форм та способів які сприяли б вияву внутрішнього потенціалу молодшого школяра, формуванню його світогляду.

У той же час аналіз теоретичних і практичних аспектів досліджуваної нами проблеми вияв об'єктивно існуючі протиріччя між зростанням актуальності формування світогляду молодшого школяра та відсутності апробованих методик, технологій здійснення цього процесу.

Нами була поставлена **мета** теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити авторську інтегровану особистісно орієнтовану технологію.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- побудова навчально-виховного процесу в ЗОШ І ст. на основі інтеграції багато компонентного змісту;
- готовність вчителів початкової школи до формування світогляду в дітей молодшого шкільного віку;

Ми виходили з того, що у шкільному віці дитина вже усвідомлює власну суб'єктивність, реалізує себе на діяльнісному рівні й навіть прагне до розширення сфери цієї реалізації. Проте їй традиційно бракує потреби у конструктивній самозміні та психологічної готовності до неї.

Моделювання умов для всебічного розвитку особистості може реально взяти на себе тільки навчальний заклад, що сповідує принципи педагогіки діяльнішого розвитку, природовідповідності, гуманізму, успіху та є національним за суттю. Концепція Українського гуманітарного навчального закладу передбачає його становлення як національного навчально-виховного і науково-методичного центру, головною метою якого є якісна освіта і виховання здібної молоді, формування свідомих громадян України, формування їх життєвої компетентності.

В умовах експериментальної діяльності школа вибудовується як інтегрована система освітньо-технологічних впливів, що стимулюють та активізують процес успішної творчої самореалізації особистості учня.

Її важливими чинниками є:

- конструювання ефективної мотиваційної сфери саморозвитку; моделювання освітнього діяльнісного середовища, що відповідає вимогам;
- проблемно-пошукового характеру,
- інтерактивної організації;
- креативної спрямованості.
- актуалізації застосування набутих знань, умінь, навичок;
- розвитку необхідних психологічних якостей (ініціативність, здатність до вмотивованого ризику, адекватна самооцінка, висока працездатність тощо);
- емоційної насиченості;
- естетизму;
- права вибору та відповідальності за прийняте рішення;

- розробка та впровадження нового змісту освіти, що відповідає потребам застосування сучасних освітніх технологій, вимогам науковості, толерантності та активного соціального пошуку;
- узгодження психолого-педагогічних впливів кооперативного та індивідуалізованого підходів до пробудження і розкриття природних творчих потенцій особистості;
- широке використання розвивально-проективних форм освітньої діяльності;
- створення єдиного інформаційного простору навчання, виховання, розвитку та самореалізації творчої особистості.

Метою управлінського супроводу дослідно-експериментальної роботи школи з питання практичного впровадження "Інтегрованої особистісно-орієнтованої технології в ЗОШ I ступеня (директор школи Дячук В.І.) в 2006-2007 навчальному році було визначено формування високого рівня професійної компетентності вчителя-експериментатора. Мотивацією даного напрямку роботи адміністрації школи стала пріоритетна роль особистості вчителя у впровадженні авторської інтегрованої технології. З цією метою були забезпечені методико-психологічні умови для стимулювання самоосвіти вчителя експериментатора в напрямку його педагогічної реалізації ролі вчителя орієнтованого на кожну дитину в класі.

Учитель як модель ролі.

Через свої запитання, коментарі, свій науковий метод організації навчально-виховного процесу в класі, його змістовне забезпечення, стиль керівництва класним колективом, учитель моделює свої ролі, створюючи власну організаційну структуру своєї діяльності та моделює для учнів роль відповідної поведінки і ставлення до інших (рис. 1). У класі орієнтованому на дитину вчителю важливо створити таку навчальну структуру, яка передбачає можливість вибору для учнів.

Саме на реалізацію цих проблем в школі були створені методико-педагогічні, психологічні заходи стимулювання самоосвіти педагогів експериментаторів.

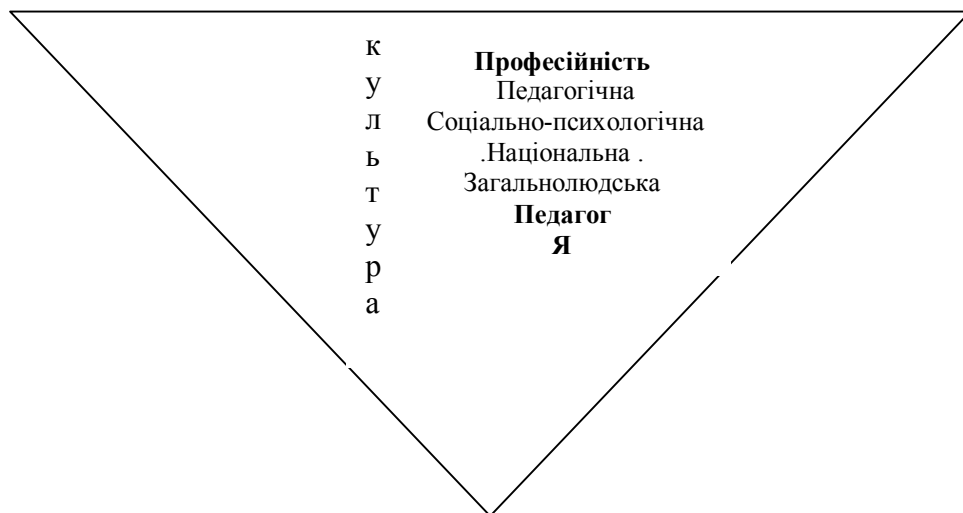

Рис. 1. Модель професійної компетентності вихователя/вчителя

Адміністрацією школи проведено систему заходів щодо мотивації пошуково-дослідницької діяльності (за авторською інтегрованою особистісно-орієнтованою технологією професора МДУ С.І. Якименко .).

Забезпечено інформаційний супровід експериментальної діяльності та реалізовано систему управлінських заходів з теми експерименту щодо вироблення вмінь педагогічної рефлексії власного досвіду вчителів (Бахшиєвої Л.В. та Драгальчук Н.І.).

Проведення практичних семінарів для педагогів міста, області.

Методичною та психологічною службою школи проведено роботу спрямовану на підвищення кваліфікації та розвиток методологічних знань, дослідницьких умінь вчителів-експериментаторів:

а) розвиток умінь педагогів здійснювати самоаналіз готовності до пошукової діяльності, самооцінювання та само реакція (виявлення особливостей власної технології, можливостей підвищення інноваційного потенціалу);

б) проведення методичного навчання з проблеми експерименту та педагогічних досліджень.

5. Організаційно-координуюча діяльність адміністрації школи:

а) створена творча група вчителів-експериментаторів "Обдарована дитина";

б) проведено консультацію для вчителів на етапі конструювання плану індивідуальної пошукової діяльності;

в) надано методичну допомогу вчителям Бахшиєвій Л.В. та Драгальчук Н.І. в розробці програми педагогічного дослідження;

г) забезпечено сприятливий психологічний клімат для діяльності педагогів-дослідників, стимулювався інноваційний пошук: науково-методична підтримка, репрезентація досвіду вчителів Бахшиєвої Л.В., Драгальчук Н.І. освітянам міста, області, висвітлення проміжних результатів експерименту на засіданні педагогічної ради.

6. Створено управлінські умови для закріплення результатів пошукової діяльності вчителів-експериментаторів.

З цією метою забезпечено творчу співпрацю між колективом ЗОШ №50 та науковцями Миколаївського державного університету ім. Сухомлинського, кафедрою педагогіки та психології ОППО та експериментальними закладами регіонального рівня: ЗОШ №28, №46, дошкільними навчальними закладами №132, №50. Основними напрямками співпраці були: обмін досвідом експериментальної роботи, спільна підготовка та участь у науково-практичних семінарах, консультації наукових співробітників, засідання творчої групи.

Експериментальна діяльність адміністрації школи полягала у :

- співставленні проміжних результатів експериментальної діяльності педагогів з прогностичними результатами автора технології (професора С.І. Якименко .).

- аналізі виявлених практичних результатів роботи школи з теми експерименту та проектування реалізації завдань на 2008-2009 навчальний рік.

- рефлексії з вчителями-експериментаторами їх власної моделі інтегрованого навчально-виховного процесу.
- педагогічному та психологічному моніторинзі рівня розвитку та рівня навчальних досягнень учнів експериментальних та контрольних класів.

Вирішити проблему наступності між дошкільною та початковою освітою можливо лише, якщо буде реалізована єдина лінія розвитку дитини на етапах дошкільного і початкового шкільного дитинства. Тільки такий підхід може надати педагогічному процесу цілісності, послідовності, перспективності, і тільки в такому випадку два початкових ступеня освіти будуть діяти не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку, що дозволить школі спиратися на розвиток дитини, який вона отримує в дошкільному закладі.

Зміст навчально-виховного процесу в ДНЗ та школі I ступеня має бути побудований на єдиних підходах і принципах, а саме: неперервність і наступність педагогічного процесу з врахуванням підвищення дитячої компетентності;

- інтеграція програмних областей знань, які дозволяють засвоїти не тільки конкретний зміст, але і цілісну картину світу;
- розвиваючий характер навчання, який базується на активності дитини в експериментуванні, рішенні проблемних ситуацій, засвоєння узагальнених способів дій;
- раціональне поєднання різних видів діяльності;
- співпраця між учнями і педагогами;
- забезпечення психологічного комфорту, підвищення уваги до здоров'я дітей;

Психолого-педагогічне проектування навчально-виховного процесу в експериментальних класах передбачає проектування особистісно-розвивальної взаємодії вчителя і учнів як системи, компонентами якої є:

- психолого-педагогічна діагностика фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку учнів;
- постановка педагогічних завдань;
- організація (самоорганізація) діяльності учнів;
- моніторинг (відстежування) динаміки рівнів їх соціальної активності;
- регулювання (саморегулювання) і корекція (самокорекція) відхилень у фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку та поведінці учнів, а також міжсуб'єктної особистісно-розвивальної взаємодії у педагогічних системах;
- аналіз і прогнозування навчальних ситуацій міжсуб'єктної взаємодії на індивідуальному і груповому рівнях.

При цьому проект має враховувати, що виховні впливи педагога можуть і повинні здійснюватися у процесі найрізноманітніших видів діяльності, що останні певним чином позначаються на виборі цих впливів.

Ядром у проектуванні навчально-виховного процесу є проектування педагогічних завдань, що розв'язуватимуться під час організації (самоорганізації) навчальної діяльності учнів: предметно-практичної,

навчально-пізнавальної, соціально-комунікативної й орієнтаційно-оцінної діяльності на основі результатів психолого-педагогічної діагностики.

Постановка педагогічних завдань має здійснюватися у контексті:

а) визначення педагогічно доцільної форми стилю управління навчально-виховним процесом і взаємодії з учнями; б) добору, ранжування дидактичних, розвиваючих, виховних завдань з метою диференціації та індивідуалізації навчально-виховного процесу; в) планування життєдіяльності класу при безпосередній участі учнів, школи в цілому на основі структурування, персоналізації, нормування, моделювання основних видів діяльності, добору форм особистісно-розвивальної взаємодії;

г) підготовки методів і процедур для проведення моніторингу розвитку учнів та засвоєння ними знань, умінь та навичок в основних видах діяльності, добору форм особистісно-розвивальної взаємодії;

д) проведення на основі результатів психолого-педагогічної діагностики рівня розвитку учнів класу, корекції відхилень у розвитку і поведінці та визначення разом із психологом шляхів і засобів їх усунення.

Учитель-експериментатор забезпечує:

1. Гуманістично зорієнтовану побудову навчально-виховного процесу.

2. Прилучає дітей до радості пізнання.

Організує такий навчальний процес, який підвищує інтерес до пізнання завдяки:

а) створенню умов до самостійного здобуття знань проблемні ситуації ситуації винахідливості, дослідництва,

3. Учителями-експериментаторами

- оптимізується педагогічне забезпечення індивідуально-пізнавального процесу учнів.

Інтегрована особистісно орієнтована технологія забезпечує високу якість початкової освіти.

Ми спостерігаємо:

а) ріст розумових потенцій учнів завдяки:

- високій пізнавальній активності учнів;
- підвищення рівня мотивації навчальної діяльності учнів;

ефективності розвитку вищих психічних процесів у учнів на уроці:

- сприйняття,
- спостережливості, уваги, пам'яті, мислення, уяви, емоційно-вольової сфери;

б) розвиток творчих здібностей учнів.

Психологічною службою школи внаслідок проведеного моніторингу встановлено, що навчання учнів за інтегрованою особистісно орієнтованою технологією дає змогу проникнути у тайники психіки учня, вступити з нею у спілкування, досягнути разом з учнем найвищі людські цінності.

Уже з перших років навчання учнів з використанням зазначеної технології діти активно створюють свій власний світ. Вони відкриті, відверті, доброзичливі, безпосередні, легко контактують з учителями, виявляють високу активність у навчанні, із задоволенням беруть участь у розв'язанні проблемних

ситуацій, допитливі, люблять дитячу енциклопедичну літературу, дружать із словниками, їхня мова сповнена синонімів, порівнянь.

У молодших школярів навчання за інтегрованою особистісно орієнтованою технологією сприяє розвитку центрального психологічного новоутворення даного віку — основи теоретичної свідомості та мислення на основі пов'язаних з ним психологічних здібностей (рефлексії, аналізу, синтезу, абстрагування, планування).

Якісний аналіз проведеного діагностування дає можливість встановити зони актуального розвитку учнів, намітити зони найближчого розвитку.

В експериментальних класах учні мають краще розвинену увагу, пам'ять, уяву, сприймання, мислення, волю; вони краще запам'ятовують і виконують інструкції, значно швидше виконують завдання.

У даних класах переважна більшість учнів має об'єктивну самооцінку; такі учні більш організовані і дисципліновані.

Під керівництвом вчителів учні швидко приходять до високого рівня позитивного відношення до свідомого, відповідального навчання.

Навчання за даною технологією сприяє вирішенню завдань формування високого рівня пізнавальної мотивації навчальної діяльності, позитивної "Я - концепції" особистості кожного учня.

Вчителі, працюючи за "Інтегрованою особистісно орієнтованою технологією в середній загальноосвітній школі I ступеня" мали змогу творчо реалізувати завдання:

- навчання учнів діяльності - вмінню ставити цілі, організовувати свою діяльність для їх досягнення та оцінювати результативність дій;
- формування особистісних якостей - розуму, волі, почуттів, емоцій, творчих здібностей, пізнавальних мотивів діяльності;
- формування цілісної картини світу, адекватно сучасному рівню знань і рівню освітньої програми.

Проведена нами робота свідчить, що інтегрована особистісно орієнтована технологія реально забезпечує психолого-педагогічні умови для саморозвитку особистості.

Узагальнюючи існуючі погляди на визначені поняття, можемо зробити **висновок**, що:

- Інтегрована особистісно орієнтована технологія показала нам, як оптимізувати розвиваючу взаємодію між учасниками педагогічного процесу, базуючись на дослідженнях соціально-психологічної ситуації розвитку особистості.
- В центрі технології — особистість. Особистість дитини і особистість педагога. Технологія забезпечує умови для їх самоактуалізації і самореалізації.
- Інноваційна діяльність з проблеми експерименту створює умови для творчого та професійного росту вчителів.
- Інтегрована технологія є ефективним педагогічним рішенням забезпечення якості початкової освіти.
- Інтегрована особистісно орієнтована технологія реалізує ідеї інтеграції та гуманітаризації у змісті і методах навчання.

- Робота школи в режимі експерименту створює творче освітнє середовище для учнів та вчителів.
- Інтегрована особистісно орієнтована технологія формує світогляд дитини та її життєву компетентність.
- Включення школи в експериментальну діяльність дає можливість їй прогресивно розвиватись.

У подальшому нам належить розв'язати такі проблеми:

1. Необхідність створити системні програми підвищення фахового рівня психологічної компетентності вчителів-експериментаторів.
2. Розробка шкільної програми для психолого-педагогічного всеобучу батьків: "Моя дитина навчається в експериментальному класі".
3. Продовження проведення індивідуальної і групової корекції з учнями експериментальних класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України " Про освіту ".-К.: " Гіпотеза", 1996.
2. Менчинская Н.А. Мухіна Т.А. «Формування научного мировоззрення как предмет психологических исследований»//Советская педагогика. – 1976. – № 10. – С. 4-9.
3. Буянов В.С. Научное мировоззрения. Социально философский аспектю – М., 1987. – С.8
4. Бех І.Д. Інтеграція як освітня перспектива//Початкова школа. – 2002. – № 5. – С.5-6.

Якименко С.И. Авторская инновационно - **интегрированная** модель деятельности сош I ст. как составляющая гуманной педагогики

Статья посвящена проблемам инноваций в образовании. Автор представляет результаты исследования по внедрению интегрированной личностно ориентированной технологии на Николаевщине.

Yakimenko S. Author innovative **computer-integrated** model of activity of zosh i is item as constituent of humane pedagogics

The article is devoted the problems of innovations in education, an author presents research results on introduction of the integrated personality oriented technology on Mikolaiivschini.